

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشکده پرستاری و مامایی

رساله دکتری پرستاری

"فرایند تطابق در بزرگسالان مبتلا به لوسمی تحت پیوند

سلول‌های بنیادی خون‌ساز"

استاد راهنما: دکتر ناهید دهقان‌نیری

استاد مشاور: دکتر رضا نگارنده

همکار طرح: دکتر محمد جهانی

دانشجو: زهرا فارسی

تیر ماه/۱۳۹۰

چکیده

فرایند تطابق در بزرگسالان مبتلا به لوسمی تحت پیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز

زمینه: لوسمی و پیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز منجر به ایجاد تنش‌های جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی بسیاری برای بیماران می‌شود. درک فرایند تطابق با این موقعیت تهدیدکننده‌ی حیات در این گروه از بیماران به کارکنان حرفه‌ای مراقبت بهداشتی کمک خواهد نمود تا بتوانند مراقبتی همه‌جانبه از بیماران به عمل آورند و از تنش‌ها بکاهند. هدف این مطالعه، درک فرایند تطابق در بزرگسالان مبتلا به لوسمی تحت پیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز می‌باشد.

روش پژوهش: این مطالعه، یک مطالعه‌ی کیفی است که با استفاده از رویکرد نظریه‌ی بسترزاد در سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۰ به انجام رسید. ده بیمار بزرگسال مبتلا به لوسمی تحت پیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز از مرکز پژوهشی هماتولوژی-انکولوژی و پیوند سلول‌های بنیادی بیمارستان شریعتی تهران، ایران مورد مطالعه قرار گرفتند. به تدریج و با توجه به داده‌های به‌دست آمده و نظریه‌ی در حال ظهور، روند نمونه‌گیری مبتنی بر هدف به نمونه‌گیری نظری تبدیل شد. سرانجام اشباع نظری بر اساس منطق حاکم بر تحلیل نظریه‌ی بسترزاد حاصل گردید. منبع اصلی جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه‌های عمیق بود. در این راستا، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته‌ای توسط پژوهشگر به انجام رسید. مصاحبه‌ی اول و دوم به ترتیب قبل و بعد از پیوند، زمانی که بیماران در بخش پیوند بستری بودند و مصاحبه‌ی سوم چند ماه (۱ تا ۶ ماه) بعد از ترخیص مشارکت‌کنندگان به انجام رسید. در نهایت، ۱۸ مصاحبه با مشارکت‌کنندگان صورت گرفت. سه یادداشت مکتوب نیز از آنان جمع‌آوری و تحلیل شد. داده‌ها بر اساس رویکرد کوربین و اشتراوس (۲۰۰۸) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: پنج طبقه/درون‌مایه‌ی اصلی از داده‌ها ظاهر شد که عبارت بودند از: درک تهدید، تعلیق بین بیم و امید، تولدی دوباره، راهکارهای تطابق و عوامل ساختاری-زمینه‌ای. طبقه‌ی مرکزی، تولدی دوباره، به عنوان درون‌مایه‌ی اصلی پژوهش بود که همه‌ی طبقات دیگر به آن مربوط بودند. در طول همه‌ی مراحل بیماری این مفهوم مکرراً ظاهر شد. این طبقه شامل «میل به بقا»، «آرزوی بازگشت به شرایط عادی» و «یافتن معنا» بود. «تعلیق بین بیم و امید» به عنوان «فرایند اساسی روان‌شناختی» در فرایند تطابق بیماران بود که ماهیتی نوسانی داشت.

نتیجه‌گیری: ابتلا به لوسمی و تجربه‌ی پیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز رویدادهایی هستند که به شکل منحصر به فردی توسط بیماران درک می‌شوند. این موقعیت تهدیدکننده می‌تواند به‌طور چشمگیری درک بیماران را تحت تأثیر قرار دهد و منجر به ایجاد تغییراتی موقتی یا دائمی در زندگی بیماران گردد. کارکنان حرفه‌ای مراقبت بهداشتی به ویژه پرستاران با درک عمیق‌تر فرایند تطابق در این گروه از بیماران و اجرای

مداخلات مناسب (از جمله شناسایی راهکارهای تطابقی اثربخش، تسهیل‌کننده‌های تطابق و عوامل تقویت‌کننده‌ی امید در بیماران و تقویت آن‌ها؛ شناسایی راهکارهای تطابقی غیراثربخش، مهارکننده‌های تطابق، عوامل ایجادکننده‌ی ترس و استرس در بیماران و تعدیل آن‌ها؛ شناسایی نیازهای منحصر به فرد بیماران و تلاش برای رفع آن‌ها؛ اطلاع‌رسانی صحیح و به موقع؛ توجه بیشتر به نیازهای معنوی بیماران و کمک به آن‌ها در یافتن معنای منحصر به فرد تجربه؛ فراهم نمودن امکانات لازم در راستای حمایت اجتماعی و کمک به ایفای نقش‌های بیماران؛ درک بیماران و برقراری تعامل بهتر با آنان و ارائه‌ی مشاوره‌های مناسب؛ توجه بیشتر به مفهوم خانواده، فرهنگ و مذهب در ارائه‌ی مراقبت به این بیماران؛ تأمین تسهیلات کافی؛ غنی‌سازی بانک سلول‌های بنیادی؛ تأسیس مراکز HSCT در شهرهای بزرگ ایران و ... می‌توانند در ایجاد تطابق اثربخش به بیماران کمک نمایند.

کلید واژه‌ها: امید، پیوند سلول‌های بنیادی خون‌ساز، ترس، تطابق، سرطان، لوسمی، نظریه‌ی بسترزاد.

Tehran University of Medical Sciences

Faculty of Nursing and Midwifery

Nursing PhD Dissertation

**Coping process in adults with leukemia
undergoing hematopoietic stem cell
transplantation”**

By: Zahra Farsi

Supervisor: Dr. Nahid Dehghan Nayeri

Co_supervisor: Dr. Reza Negarandeh

July/۲۰۱۱

Abstract

The coping process in adults with leukemia undergoing hematopoietic stem cell transplantation

Background: Leukemia and hematopoietic stem cell transplantation (HSCT) create physical, psychological, social, and spiritual distresses in patients. Understanding the coping process with this threatening situation in this group will assist health care professionals in providing holistic care to the patients. The aim of the present study is understanding the coping process in adults with leukemia undergoing HSCT.

Method: This study is a qualitative design using grounded theory approach that conducted in ۲۰۰۹-۲۰۱۱. Ten adults with acute leukemia undergoing HSCT were recruited from the Hematology-Oncology Research Center and Stem Cell Transplantation, Tehran, Iran. The purposeful sampling was then continued by theoretical sampling as the data/theory highlighted the direction which further sampling needed to follow. Finally, theoretical saturation as established by the logics of the grounded theory analysis was achieved. Major source of data collection was in-depth interviews. In this regard, semi – structure interviews were conducted by the researcher. The interviews were scheduled for pre-transplant and post-transplant in the HSCT units and the final interview took place between months ۱ to ۶ post-transplant when participants had been discharged from the inpatient units. Totally, ۱۸ interviews were conducted with participants. Three written narrative also achieved from them. Data was analyzed by Corbin and Strauss (۲۰۰۸) approach.

Findings: Five categories/themes emerged from the data including: perceived threat, suspended between fear and hope, rebirth, coping strategies and structural-contextual factors. The central category, *rebirth*, represented the main theme of the research, and all major categories had been related to it. This concept appeared frequently in the data during all stages of the disease. This category included "*tendency to survive*", "*tendency to return normal life*" and "*finding meaning*". "*Suspended between fear and hope*" as "*basic psychological process*" in coping process of patients had a vacillation nature.

Conclusion: Suffering from leukemia and experiencing HSCT are events that are uniquely perceived by patients. This threatening situation can significantly effects perception of patients and cause the temporary or permanently alters in patients' life. Health care professionals can help these patients to effective coping by deeper understanding of the coping process and effective interventions including, identifying effective coping strategies, coping facilitators, and maintaining factors of hope and reinforcing them; identifying ineffective coping strategies, coping inhibitors, and creators of fear and stress and modifying them; identifying unique needs of each patient and trying to resolve them; providing suitable information in appropriate time; more attention to spiritual needs of patients and help them to finding meaning of unique experience; providing facilities for social support and help to role playing of patients; understanding patients and better interaction with them; more attention to family, religious and culture concepts in caring of these patients; providing efficient facilities; enrichment of stem cell bank; establishing HSCT centers in other cities in Iran etc.

Keywords: cancer, coping, fear, grounded theory, hope, leukemia, hematopoietic stem cell transplantation